

УДК 377.3:[687.016:005.336.2]

Реалізація ідей продуктивного навчання у проєктній діяльності майбутніх кравців, закрійників на уроках професійно-теоретичної підготовки

Юкальчук Леся Петрівна,

викладач предметів професійно-теоретичної підготовки,

Чорноус Лариса Лаврентіївна,

викладач предметів професійно-теоретичної підготовки,

ДНЗ «Вінницький центр професійно-технічної освіти технологій та дизайну»,

Марущак Оксана Василівна,

к.п.н., доцент,

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

м. Вінниця, Україна

ksanamar77@gmail.com

Анотація. У статті обґрунтовано теоретичні та практичні аспекти реалізації ідей продуктивного навчання у проєктній діяльності майбутніх кравців, закрійників на уроках професійно-теоретичної підготовки. Метод проєктів розглядається як інтерактивна педагогічна технологія, мета якої полягає в актуалізації опорних знань здобувачів освіти та формуванні в них нових знань і умінь для активного включення їх у проєктну діяльність у соціокультурному середовищі.

Ключові слова: професійна (професійно-технічна) освіта, кравець, закрійник, продуктивне навчання, проєктна діяльність.

Abstract. The article substantiates the theoretical and practical aspects of the implementation of the ideas of productive learning in the project activities of future tailors, tailors in the lessons of professional and theoretical training. The project method is considered as an interactive pedagogical technology, the purpose of which

is to update the basic knowledge of the students of education and to form new knowledge and skills in them for their active inclusion in the project activity in the socio-cultural environment.

Keywords: professional (vocational and technical) education, tailor, tailor, productive training, project activity.

Постановка наукової проблеми. Розвиток професійної (професійно-технічної) освіти (П(ПТ)О) вимагає її модернізації відповідно до вимог сучасного ринку праці. Водночас суспільство висуває нові вимоги до закладів П(ПТ)О. Проблеми професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників актуалізуються стрімкими змінами технологій на виробництві та попитом на робітників високої кваліфікації, мобільних на ринку праці, готових до безперервної самоосвіти й професійної творчості, здатних самостійно діяти в нестандартних ситуаціях. Передумовою формування професійних компетенцій майбутніх фахівців швейної галузі, зокрема кравців і закрійників, у контексті модернізації системи професійної підготовки є їхня «проектна культура як інтегративна властивість особистості, що активно реалізовує себе в індивідуальній або колективній проектній діяльності» [1, с. 177]. Проектна діяльність є одним з методів включення здобувачів освіти в процеси професійної діяльності проектування, конструювання, моделювання та дослідження в галузі швейного виробництва, що інтегрує в собі художній й технічний аспекти, а також ефективним засобом розвитку в них специфічного способу мислення, проектного за своєю суттю, і професійних навичок.

Проектування – це особливий вид творчої діяльності, пов'язаний з розробленням кінцевого продукту (наприклад, ескізу та конструкції одягу) за принципом, що «поєднує функціональність, конструктивність, красу, наукове та інтуїтивне передбачення та потребує постійного розвитку проектних здібностей» [1, с. 176]. Проектна діяльність виступає важливим компонентом системи продуктивної освіти і становить нетрадиційний спосіб організації освітнього процесу через активні способи дій, що спрямовані на реалізацію

особистісно діяльнісного підходу. Оволодіння проєктними методами дає змогу перейти на вищий рівень особистої освіченості, виробляє вміння пов'язувати теорію з практикою, розуміти значущість її застосування в конкретних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем вдосконалення професійної (професійно-технічної) освіти майбутніх фахівців займалися Н. Гузій, Р. Гуревич, О. Дубасенюк, Н. Ничкало, В. Радкевич, Л. Сушенцева, Л. Тархан, Е. Ткаченко, Е. Шматко, О. Щербак та ін. Методологічні основи запровадження педагогічних технологій у професійну підготовку майбутніх кваліфікованих робітників досліджували М. Артюшина, І. Богданова, С. Вітвицька, І. Дичківська, Д. Закатнов, О. Коберник, С. Ковальчук, О. Пехота, О. Пометун, Г. Романова, С. Сисоєва, В. Химинець та ін.

Теоретичні та методичні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців для сфери послуг у своїх працях висвітлювали Г. Васянович, О. Єжова, С. Ковальчук, Н. Креденець, С. Кучин, В. Лозовецька, М. Мальська, О. Моргулець, Л. Руденко, С. Чирчик та ін.

Феномену проєктної культури присвячені роботи І. Колесникової, О. Маркова, В. Радіонова, Ю. Фильчакової, С. Ящука. Проблему дослідження проєктної культури висвітлено в дисертаціях Ю. Вєсьолової, І. Ісламбекової, Т. Карпинської, Л. Филімонюк тощо. Науковці у своїх працях доводять важливість проєктної культури в інноваційній діяльності фахівця, визначають проєктну культуру як основу його професійної майстерності. Зазначають, що формування проєктної культури зумовлене включенням здобувачів освіти у проєктну діяльність, яка розглядається ними з урахуванням величезного арсеналу розроблених конкретних методів активізації мислення.

Зміст і значення проєктної діяльності розглянуто у наукових працях А. Вдовиченко, А. Касперського, О. Коберника, В. Сидоренка, А. Терещука, Л. Хоменко та інших науковців. Різні аспекти підготовки майбутніх фахівців із залученням їх до проєктної діяльності досліджували М. Бондаренко, Р. Гуревич, О. Дубасенюк, Л. Кондратова, І. Кольцовська, О. Пехота, І. Підласий, Г. Селевко, С. Сисоєва, Г. Шкільова та ін. Різноманітні аспекти

організації та реалізації проєктної діяльності стали предметом дослідження вітчизняних науковців, а саме: компетентнісний потенціал проєктної діяльності (О. Батечко, І. Єрмаков, В. Жадько, С. Шевцова); технологія організації проєктної діяльності (Л. Лук'янова), проєктування в соціально-культурній сфері (І. Петрова) тощо.

Науковці розглядають особливості організації проєктної діяльності та наголошують на тому, що в освіті проєкти доцільно розглядати як інноваційну форму організації освітнього середовища, в основі якої лежить самостійне розроблення здобувачами освіти значущої проблеми – від ідеї до її практичної реалізації – під гнучким керівництвом викладача. Не можна залишити поза увагою і навчально-методичні посібники з проєктної діяльності за загальною редакцією О. Коберника та В. Сидоренка, які розкривають зміст і значення проєктної діяльності в освітньому процесі. У цих працях зазначається, що проєктна діяльність дає змогу найповніше врахувати здібності, потреби, освітні нахили здобувачів освіти, їхні наміри і майбутні професійні інтереси.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретичних і практичних аспектів реалізації ідей продуктивного навчання у проєктній діяльності майбутніх кравців, закрійників на уроках професійно-теоретичної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Вхідження України до світового освітнього співтовариства, інтенсивний характер розвитку сучасних технологічних процесів, зацікавленість до нашої країни з боку інших держав зумовлюють необхідність подальшого реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти. Головним є не просте накопичення знань, досвіду діяти за певними програмами та алгоритмами, а сформованість навчально-пізнавальних умінь і навичок, стійких професійно-пізнавальних інтересів здобувачів освіти. Відтак в освітній політиці України нині чітко окреслилися дві домінуючі тенденції: з одного боку, орієнтація на відродження кращих національних традицій в галузі підготовки фахівців і кваліфікованих робітників, з іншого, – спрямованість на інтеграцію у світове та європейське товариство, що вимагає оволодіння вітчизняними фахівцями новітньою технікою та технологіями,

універсальними способами перетворювальної трудової діяльності.

У Державному навчальному закладі (ДНЗ) «Вінницький центр професійно-технічної освіти технологій та дизайну» одним з пріоритетних завдань підготовки майбутніх кваліфікованих робітників є орієнтація на інтереси особистості, адекватні сучасним тенденціям суспільного розвитку. Такий підхід створює умови для вибору та структурування освітнього матеріалу на засадах диференціації й інтеграції, забезпечення альтернативних можливостей для здобуття освіти, реалізації індивідуальних потреб і здібностей. Колектив центру активно працює над проблемою формування у майбутніх кравців і закрійників професійної компетентності високого рівня, розглядаючи в цьому контексті метод продуктивного навчання як один з найефективніших педагогічних засобів.

Феномен продуктивного навчання передбачає формування в здобувачів освіти ділової активності; залучення їх до продуктивної навчально-пізнавальної діяльності; формування у майбутніх фахівців елементів дослідницької компетентності, умінь самостійно здобувати новітні знання й ефективно застосовувати їх на практиці; розвиток здобувачів освіти як творчих особистостей, здатних до практичної роботи, тощо.

Найголовнішими психологічними утвореннями, необхідними для здійснення суб'єктом проєктної діяльності, ми вважаємо: 1) стійку мотивацію досягнення; 2) розвинуту логіку мислення; 3) продуктивність уяви. Решта компонентів діяльності (знання, уміння, навички, емоційний досвід, волюві якості тощо) є похідними від трьох основних [2, с. 509].

Освітні цілі у контексті продуктивного навчання полягають в отриманні конкретного результату в наслідок самостійної предметної діяльності відповідно до загальних вимог навчання. В основі продуктивного навчання лежать інтерактивні технології, які відрізняються від відомих методів і форм навчання тим, що до процесу навчально-пізнавальної діяльності додаються завдання зі створення здобувачами освіти власного значимого продукту на підставі засвоєних знань. Для майбутніх кравців, закрійників такими

завданнями є створення ескізів і розроблення конструкцій нових моделей одягу. Така організація занять сприяє не тільки закріпленню й розширенню системи професійних знань здобувачів освіти, а й формуванню вмінь трансформувати її на практиці, розвитку творчих здібностей. Вищезазначеним вимогам відповідає проєктна діяльність, що є одним з ефективних засобів практичної реалізації ідеї продуктивного навчання майбутніх кравців, закрійників на уроках професійно-теоретичної підготовки.

Проєктна діяльність виступає інструментом для створення унікальних передумов особистісного та професійного саморозвитку майбутніх кравців, закрійників, набуття ними навичок орієнтуватися в освітньому просторі, узагальнювати теоретичні знання та інтегрувати їх у фахові вміння, самостійно конструювати та інтегрувати свою діяльність в осягненні прогресивно нового в галузі швейного виробництва. У процесі проєктної діяльності відбувається осмислення самостійно добутої інформації здійснюється через призму особистого відношення до неї й оцінку результатів в кінцевому продукті.

Визначаючи метод проєктів як педагогічну технологію, викладачі предметів професійного циклу ДНЗ «Вінницький центр професійно-технічної освіти технологій та дизайну» виокремлюють основні принципи, яких потрібно дотримуватись під час роботи над проєктом, а саме: активність у визначенні завдання та його опрацюванні; практичний характер проєкту, його актуальність, доцільність; інтерес здобувачів освіти до роботи; поєднання теорії з практикою; спроможність втілення проєкту; самостійність; творчість; колективна діяльність.

Основними вимогами до застосування методу проєктів в освітньому процесі є: визначення проблемного завдання (ситуації), вирішення якого потребує критичного та всебічного аналізу у процесі його дослідження; теоретична, практична, пізнавальна значущість проєкту; організація дослідницької роботи здобувачів освіти (індивідуальна, парна, групова); формування змістової частини проєкту з фіксацією поетапних результатів; добір методів дослідження; збір, систематизація, аналіз інформації;

обговорення результатів роботи (презентація, публікація, веб-сторінка, тощо); оформлення та презентація результатів; оцінювання проєкту; висновки, визначення перспективних напрямів подальшого дослідження.

Кількість цілей і завдань методу проєктів свідчить про його поліфункціональність, що забезпечується його дидактичною, пізнавальною, виховною, соціалізуючою та розвивальною функціями.

У професійній підготовці майбутніх кравців, закрійників доцільно застосовувати широкоформатні проєкти, в яких поєднується навчальний матеріал з декількох предметів професійно-теоретичної підготовки. До таких належить проєкт «Мій фасон», який за характером діяльності є інтегративним і поєднує в собі інформативний контент з основ композиції, моделювання одягу та виробничого навчання. Цей проєкт належить до практико-орієнтованих, що передбачає визначення результату діяльності його учасників на початку роботи й зорієнтований на реалізацію їхніх професійних і соціальних інтересів. Проєкти такого типу характеризуються чітко визначеною структурою, сценарієм діяльності учасників з визначенням їхніх функцій, участю кожного учасника в оформленні кінцевого продукту. У практико-орієнтованих проєктах важливого значення набуває організація координаційної роботи та її поетапне обговорення; коригування як спільних, так й індивідуальних зусиль; організація одержаних результатів і впровадження їх в практику. Однією з ключових вимог у проєктній діяльності є формування пізнавальної активності її учасників – складової мотиваційного компоненту навчання та розумового розвитку здобувачів освіти, оскільки інтелектуальна сфера успішно розвивається лише за умов наявності й розвитку пізнавальних потреб.

Мета проєкту «Мій фасон» полягає в інтенсифікації вмінь і навичок процесу вибору моделі одягу для індивідуального замовника, створенні фор-ескізів; розширенні можливостей створення конструкцій та лекал для розкроювання у контексті розгляду кожної нової моделі не як проєктованої заново, а як розробленої на основі базової конструкції; набутті вмінь і навичок технічного моделювання, виконання розкладки лекал у M1:4 і M1:1 на тканині;

поглибленому вивченні технічних правил виконання розкладки лекал; сприянні розвитку гнучкості у практичній діяльності, творчого мислення, активності, відкритості новому.

Проектом передбачається виконання таких завдань та очікуваний результат: розкладка лекал моделі спідниці для індивідуального замовника у М1:1; презентація.

Реалізація проєкту «Мій фасон» передбачає такі етапи: організаційно-підготовчий, дослідницький, оброблення та аналіз отриманих даних, конструкторський, підсумковий. Розкриємо детальніше зміст кожного етапу.

У контексті організаційно-підготовчого етапу здійснюється формулювання мети і теми проєкту; вибір об'єкту проєктування та методів вирішення завдань; планування роботи.

Планування проєкту – запорука його успішної реалізації. Цей етап передбачає систематизацію інформації та добір інструментарію для втілення власних ідей майбутніх кравців, закрійників у виріб. Тема проєкту «Мій фасон» співпадає з темами навчальних програм усіх теоретичних предметів професійної підготовки та виробничого навчання, а саме, художнє проєктування та розроблення конструкцій спідниць, що дало змогу здобувачам освіти глибше зануритись у реалізацію поставленого завдання. Крім того, для мотивування учасників проєкту під час формулювання теми та мети роботи, а також для ефективної реалізації власних ідей було використано прийом «навіювання (сугестія)». Яскраві приклади з життя, шляхи до успіху відомих у світі українських модельєрів Андре Тана, Оксани Мухи, Оксани Караванської, Олени Даць, випускника центру Володимира Подоляна та інших спонукали здобувачів освіти до чіткого розуміння взаємозв'язку між творчістю, дією та результатом, важливістю навчитися вірити в себе і пізнати мистецтво самореалізації.

Об'єктом проєктування визначено спідницю.

У процесі добору методів реалізації проєкту застосовано бінарний підхід, що враховує одночасну навчальну діяльність викладача та пізнавальну

діяльність здобувачів освіти, контроль і самоконтроль за її ефективністю. Відтак, серед методів вирішення завдань виокремили такі: 1) інформаційний; 2) частково-пошуковий (евристичний) – дослідження сучасних тенденцій моди у моделюванні спідниць, перегляд відеоматеріалів, пошук джерел творчості для створення індивідуальних моделей для конкретного замовника; 3) творчий – створення фор-ескізів спідниць; 4) репродуктивний, у процесі якого здобувачі освіти набувають умінь застосовувати засвоєні знання зі створення базових конструкцій спідниці у M1:4 і M1:1; 5) проблемного виконання – робота з базовими конструкціями спідниць щодо створення фасону у M1:4 і M1:1; 6) самостійна робота; 7) інструктивно-практичний – виконання розкладки лекал з урахуванням властивостей тканини; 8) метод стимулювання та мотивації; 9) метод контролю та самоконтролю; 10) презентація.

Дослідницький етап передбачає збір матеріалу про перспективні напрями моди в моделюванні спідниць і замальовку фор-ескізу моделі.

На конструкторському етапі здобувачі освіти виконують технічне моделювання спідниці у M1:4 і M1:1; виготовляють лекала у M1:1; виконують розкладку лекал на тканині.

Підсумковий етап полягає у презентації здобувачами освіти виконаної роботи. Зважаючи на те, що заключний етап проекту передбачає здійснення аналізу та самоаналізу результативності проектної діяльності, його обов'язковим компонентом стає презентація і рефлексія, спрямована на усвідомлення пройденого шляху, обдуманого, зрозумілого кожному. Водночас увага зосереджується на найраціональнішому, нестандартному способі вирішення сформульованого завдання.

Презентацію та оцінювання результатів роботи кожного учасника проекту «Мій фасон» доцільно здійснювати під час занять виробничого навчання в присутності всіх здобувачів освіти групи, викладачів професійного циклу та майстрів виробничого навчання. Серед основних критеріїв оцінювання ефективності проектної діяльності ми виокремили такі: відповідність результату роботи темі проекту; дослідницький характер пошуку прийомів

створення фор-ескізів моделей спідниць; самодіяльний характер творчої та конструкторської діяльності здобувачів освіти; практичне та теоретичне значення результатів, на думку учасників проєкту та керівників; готовність до впровадження результатів проєкту; соціальна цінність проєктної діяльності тощо.

Проєктна технологія стимулює в здобувачів освіти інтерес до навчання, покращує результативність навчально-пізнавальної діяльності, розвиває в них творче мислення, виховує відповідальність, формує здібності виокремлювати головне, правильно визначати мету, планувати діяльність, критично міркувати, досягати бажаних результатів. У сучасній педагогіці метод проєктів – це спосіб досягнення дидактичної мети через детальне розроблення проблеми, що має завершатися цілком реальним, відчутним, практичним результатом, оформленим тим або іншим способом.

Висновки. Головна вимога, яку можна визначити для майбутнього фахівця швейної галузі, – це вміння мислити творчо, ініціативно, самостійно діяти в нестандартних ситуаціях. Тому в сучасних умовах ДНЗ «Вінницький центр професійно-технічної освіти технологій та дизайну» орієнтується на підготовку суб'єкта власної життєдіяльності, в основу якої покладено технологічне навчання здобувачів освіти на засадах проєктування та формування в кравців, закрійників проєктно-технологічної культури у взаємодії з навколишнім середовищем. Визначальну роль у цьому контексті відіграє виконання різноманітних широкоформатних проєктів, реалізація яких передбачає застосування навчального матеріалу з декількох предметів професійно-практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. Проєктно-технологічна система підготовки майбутніх кравців, закрійників сприяє забезпеченню самостійного проєктування власних виробів, ефективному формуванню ключових компетентностей продуктивного навчання. Позитивна оцінка навіть незначних досягнень стимулює та активізує фахівця до подальшої продуктивної роботи, що є важливим чинником успішної соціалізації і відчуття повноцінності у мікросоціумі, членом якого він є.

Список літератури:

1. Марущак О.В., Луп'як Д.М. Формування проектної культури майбутнього вчителя технологій. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*: зб. наук. пр. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. Вип. 51. С. 174-179.
2. Марущак О.В. Методи продуктивного навчання в художньо-конструкторській підготовці майбутніх учителів трудового навчання. *Актуальні проблеми виробничих та інформаційних технологій, економіки і фундаментальних наук*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Планер», 2009. Вип. VI. С. 509-512.